

Проценко Ігор

аспірант

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

м. Київ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЛІБЕРАЛІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ ПОСЛУГАМИ УКРАЇНИ

У сучасних умовах сфера послуг утворює ядро постіндустріальної економіки і в багатьох аспектах визначає її основні макроекономічні параметри. Світова торгівля послугами протягом багатьох років регулювалася на двосторонній основі, основними учасниками яких були незалежні держави та іноземні фірми. Однак, після появи міжнародної мережі послуг, які засновані на використанні сучасних засобів зв'язку та комп'ютерів, значно знизилася ефективність традиційних методів регулювання, що, у свою чергу, почало заважати прогресу у сфері послуг. Виникла необхідність створення універсального ефективного міжнародного механізму, за допомогою якого можна було б координувати зовнішню торговельну діяльність у цій сфері [2].

Цілковито закономірно, що поряд із суттєвою тарифною лібералізацією міжнародних виробничих мереж зростає важливість ефективною інфраструктурної компоненти – комунікацій, фінансів, логістики чи юридичних послуг. Таким чином, лібералізація торгівлі товарами сприяє лібералізації у секторі послуг та веде до утворення мультинаціональних мереж обслуговування [4].

Важливо відзначити, що за розрахунками фахівців, лібералізація торгівлі послугами потенційно може забезпечити зростання добробуту в межах 5-10 %, тоді як лібералізація в товарному секторі – приблизно 1 % [5].

Універсальність сучасного глобального механізму регулювання міжнародного ринку послуг полягає у прагненні ефективного поєднання регулювання міжнародної торгівлі послугами на національному, двосторонньому та багатосторонньому рівні. Саме національні міри регулювання зовнішньої торгівлі вирізняються своєю різноманітністю, оскільки зумовлені прагненням лібералізації торгівлі у тих секторах, в яких національні експортери послуг характеризуються найвищим рівнем міжнародної конкурентоспроможності. В той же час, національні регуляторні механізми покликані захистити більш слабкі галузі послуг від іноземної конкуренції.

По відношенню до імпортерів послуг можуть застосовуватися як прямі, так і опосередковані обмеження. До першої групи у практиці міжнародного регулювання слід віднести чітко визначення частки іноземних послуг, що допускаються на внутрішній ринок, встановлення фіксованих тарифів чи державної монополії та певні види послуг. Опосередковано на участь країни у міжнародній торгівлі послугами впливають обмеження, пов'язані з виробництвом чи збутом певних видів послуг. Як правило, вони стосуються правил імміграції в країну, інвестиційних вкладень в той чи інший вид діяльності, а також виражаються у певних технічних нормах та державних стандартах.

Міжнародна науково-практична конференція
«Виклики соціально-орієнтованої економіки в євроінтеграційних умовах»

Варто відзначити, що використання національних обмежень певною мірою є перешкодою до формування глобального ринку послуг, особливо гості протиріччя можуть виникати при зіткненні інтересів країн, що знаходяться на різних рівнях економічного розвитку. Саме тому, питання участі України у формуванні сучасного механізму регулювання міжнародного ринку послуг є надзвичайно актуальним, оскільки істотно може вплинути на можливість повноцінної реалізації національних конкурентних переваг та отримання додаткових вигод від лібералізації.

Україна, як повноцінний учасник міжнародної торгівлі послугами, є суб'єктом її регулювання на всіх рівнях – національному, регіональному та глобальному, а також на рівні регіональних торговельних угод. В контексті реалізації стратегічних завдань євроінтеграції та поглиблення лібералізації участі в системі міжнародних економічних відносин особливої уваги заслуговують регуляторні аспекти зовнішньої торгівлі послугами в рамках участі в СОТ та підписання угоди про асоціацію з Європейським Союзом.

Відзначимо, що входження України до СОТ знайшло своє вираження і у абсолютних показниках зовнішньої торгівлі послугами. Зокрема, обсяг експорту послуг за чотири роки до вступу до СОТ складав близько 7 млрд. дол. США, а в наступні роки спостерігалась тенденція збереження високих темпів зростання експорту послуг. У 2008 р. були зафіксовані найвищі показники темпів росту експорту послуг – на 3734 млн. дол. США, або 26,4 % у відносному вираженні, а абсолютні значення були зафіксовані на рівні 17 млрд. дол. США. І хоча на наступний рік після вступу до СОТ експорт послуг продемонстрував негативну динамку, що було пов'язано з наслідком світової фінансової кризи, протягом 2010-2013 рр. експорт послуг зростав високими темпами, і за результатами 2013 р. їх обсяг складав 20,2 млрд. дол. США, що на 12 % більше показників 2008 року [3].

Про позитивні ефекти входження до СОТ свідчать також показники результативності міжнародної торгівлі послугами. Не дивлячись, що у рік приєднання країни до СОТ відбувся суттєвий спад показника сальдо торгівлі послугами (на 28,1 %), що було пов'язано з більш високими темпами росту імпорту, ніж експорту, в наступні роки сальдо щороку зростало і у 2013 р. на 232 % перевищило відповідний показник у 2008 році. Слід відзначити, що сальдо торгівлі послугами України збільшувалось досить високими темпами і до моменту вступу до СОТ: середньорічні темпи приросту даного показника за 2004-2007 рр. складав 25,8 %. Проте, середньорічні темпи приросту за 2009-2013 рр. склали 40,5 %, що більше ніж в 1,5 рази перевищив показник 2004-2007 рр. [3]. Таким чином, можна зробити висновок, що вступ України до СОТ позитивно вплинув на міжнародну торгівлю послугами та торговельний баланс країни.

Поглиблення економічної співпраці між Україною та ЄС, зокрема у сфері послуг, відкриває для національної економіки додаткові можливості. Так, передбачається полегшення доступу для вітчизняних виробників послуг на ринки третіх країн, удосконалення регуляторного та інституційного середовища у сфері послуг, широкі можливості для диверсифікації послуг, підвищення рівня добробуту українського народу за рахунок покращення якості послуг [1].

Таким чином, узгодження механізмів регулювання міжнародної торгівлі між Україною та ЄС є важливим кроком до розвитку торгівельних процесів в даній сфері. Досягнення взаємних домовленостей є свідченням того, що сторони мають серйозні наміри не лише перевести співпрацю на якісно новий рівень, але й суттєво наблизити економічну систему України до економічної системи ЄС на основі лібералізації руху капіталів та послуг, гармонізації підходів та принципів, на яких будуються галузеві політики та відповідні системи регулювання. Тому дослідження особливостей взаємодії України та ЄС, зокрема у сфері послуг, є важливою передумовою більш глибокого розуміння суспільством модернізаційного потенціалу європейської інтеграції як стратегічного вектору розвитку України.

Список використаних джерел

1. Економічна складова Угоди про асоціацію між Україною та ЄС: наслідки для бізнесу, населення та державного управління / Звіт за ред. І. Бураковського та В. Мовчан. Інститут економічних досліджень і політичних консультацій, 2014.- 141 с.
2. Коваленко Ю. Теоретичні аспекти сутності послуги та її види / Ю. Коваленко // Вісник КНТЕУ. - 2012. - № 2. – с. 38-46
3. Статистична база Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Усенко О. Лібералізація торгівлі послугами в рамках преференційних торгівельних угод / О. Усенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/NM/2008_10/pdf/usenko.pdf
5. Hoekman Bernard, Winters L. Alan (2007). Multilateralizing “Deep Regional Integration”: A Developing Country Perspective. – Conference on Multilateralising Regionalism – 10-12 September 2007, WTO, Geneva